

2025-10-03

Diarienummer
FI2025/01687

Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel

Sveriges Konsumenter har beretts möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel. Sveriges Konsumenter tackar för möjligheten att yttra sig över denna för konsumenter viktiga fråga.

Sveriges Konsumenter är en obunden, ideell organisation, med 21 medlemsorganisationer, som arbetar för alla konsumenters bästa genom att granska företag, påverka politiken och stärka konsumenter. *Sedan den 1 januari 2025 har det statliga verksamhetsstödet om drygt 5 miljoner kronor till oss som nationell konsumentorganisation tagits bort. Det innebär att organisationens möjlighet att bedriva konsumentpolitiskt arbete kraftigt har reducerats.*

Sammanfattningsvis tillstyrker Sveriges Konsumenter förslaget om tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel. Den föreslagna sänkningen av matmomsen måste dock noga bevakas och granskas så att den verkligen kommer konsumenter till godo och inte äts upp av omotiverade prishöjningar. Det finns också en stor risk att det blir politiskt och ekonomiskt för svårt att återställa matmomsen och att sänkningen därmed permanentas och får följden att skatteunderlaget urholkas.

Vi menar också att det krävs fler åtgärder för att priserna långsiktigt ska hållas på en rimlig nivå. Därför är det viktigt att de förslag regeringen har presenterat om Matpriskommission under ledning av Konsumentverket samt uppdrag till Tillväxtverket och Konkurrensverket snabbt sätts.

Sveriges Konsumenter deltar gärna i Matpriskommissionen och bidrar med kunskap och erfarenhet.

Höga matpriser har drabbat hårt

De senaste årens prishöjningar på mat har tårt hårt på svenska konsumenter. Många konsumenter har haft det svårt. Det vittnar flera av Sveriges Konsumenters medlemsorganisationer om. Särskilt kännbara har prisökningarna varit för hushåll med lägre inkomster.

För att få reda på hur de kraftiga matprishöjningarna har påverkat konsumenter genomförde Sveriges Konsumenter under våren 2023 en webbenkät. Det var då matpriserna hade ökat som mest. 811 personer svarade på enkäten. I hundratals fritextsvar framkom en bild av stor ekonomisk press, hunger, trötthet och oro för hälsan när frukt och grönt blev för dyrt.

Några siffror ur enkäten:

- 80 procent svarade att prishöjningar påverkat vilken och hur mycket mat de handlar.
- 13 procent hoppade över måltider för att de inte hade råd.
- 50 procent åt lite eller mycket mindre kött/fisk jämfört med tidigare.
- 48 procent åt lite eller mycket mindre grönsaker/frukt jämfört med tidigare.
- 38 procent lagade mer mat från grunden.
- 18 procent bakade bröd oftare.
- 16 procent köper mindre färdigmat/halvfabrikat.

Svaren i vår undersökning visar att det finns allvarliga risker när kostnaderna för mat höjs så snabbt som de har gjort under de senaste åren. För att på allvar skapa en långsiktigt hållbar prisutveckling behövs fler åtgärder än sänkning av matmomsen.

Bristande konkurrens i livsmedelskedjan

Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen (Rapport 2024:3) visar brist på konkurrens i hela livsmedelskedjan, Rapporten pekar särskilt på att fyra aktörer med egen inköpsverksamhet dominerar marknaden nationellt och försvårar för andra att ta sig in. Bristande konkurrens påverkar priserna för konsumenterna.

Även på lokal nivå brister konkurrensen – i var tredje kommun finns bara en eller två dagligvaruaktörer och i 102 av 290 kommuner saknas lågprisbutiker helt.

Bristen på konkurrens skadar konsumenterna varje dag. Här måste till en förändring. Det är problematiskt att några få aktörer har så stort inflytande på marknaden.

Därför är Sveriges Konsumenter försiktigt positiva till förslaget att uppdraga till Tillväxtverket att identifiera möjliga förenklingsåtgärder i dagligvarubranschen för att göra det enklare att driva matbutik vilket kan stärka konkurrensen som på sikt kan leda till prispress. Förenklingsåtgärder får dock inte drabba konsumenters hälsa och säkerhet och möjlighet att välja hållbara och hälsosamma livsmedel.

Regeringens uppdrag till Konkurrensverket att vägleda kommuner i att främja konkurrens så att fler matbutiker kan etableras är bra. Vi hade dock sett en utvidgat uppdrag för att ta fram åtgärder för att öka konkurrensen i hela livsmedelskedjan inklusive grossistledet.

Stockholm dag som ovan,

Johanna Hållén
Generalsekreterare